

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/ Research Article

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ'NDE LİSANS EĞİTİMİ ALAN AFRİKA KÖKENLİ ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ALANLARI VE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ

Merve SAYIKOĞLU UÇAR¹

Nur Hilal YILDIRIM²

Abdi GÜNGÖR³

Öz

Bu çalışmanın amacı Düzce Üniversitesi'nde eğitimine devam eden Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencilerinin eğitim süreçlerinde yaşadıkları problem alanlarını ve bu problem alanlarına yönelik başa çıkma yöntemlerini incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) deseni esas alınarak tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları Düzce Üniversitesi'nde eğitim almakta olan yaşları 19-26 arasında değişen 9 (4 kadın, 5 erkek) Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencileridir. Örneklem belirlemede maksimum çeşitlilik ve kartopu örnekleme kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve görüşmeler odak grup görüşmesi aracılığıyla yapılmıştır. Odak grup görüşmesi sonucunda elde edilen veriler doküman haline getirilerek içerik analizi için çerçeve oluşturulmuştur. Odak grup görüşmesinde öğrencilerden elde edilen ses ve görüntü kayıtları tematik olarak analiz edilmiştir. Görüşme verileri temalar ve alt temalar şeklinde gruplandırılmıştır. Elde edilen temalar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular; Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencilerinin Türkiye'de eğitimleri sürecinde dilsel, ekonomik ve sosyal-kültürel alanlarda problemler yaşadıkları görülmüştür. Bunun yanında yaşadıkları bu problem alanlarına yönelik başa çıkma yöntemlerinin dini faktörler ve sosyal destek olarak belirginleştiği bulunmuştur. Elde edilen bulgular, literatür ışığında tartışılmış ve gelecek araştırmalar ve uygulamalar açısından öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası öğrenci, Problem alanları, Başa çıkma yöntemleri

PROBLEM AREAS AND METHODS OF COPING WITH THE PROBLEMS OF AFRICAN-ORIGIN STUDENTS UNDERGRADUATE EDUCATION AT DÜZCE UNIVERSITY

Abstract

The aim of this study is to examine the problem areas of African-origin international undergraduate students continuing their education at Düzce University during their education process and their coping methods for these problem areas. The study was designed based on the phenomenology pattern, one of the qualitative research approaches. The participants of the study are 9 (4 female, 5 male) African-origin international students aged between 19-26 who are studying at Düzce University. Maximum variation and snowball sampling was used in sampling. A semi-structured interview form was used as a data collection tool and the interviews were conducted through focus group interviews. The data obtained as a result of the focus group discussion were documented and a framework was created for content analysis. Audio and video recordings obtained from the students in the focus group interview were analyzed thematically. Interview

¹ Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi, Rektörlük, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimi, mervesayikoglu@duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9914-8544.

² Doktora Öğrencisi, Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, nur206021@ogr.duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0002-5146-2083.

³ Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, abdigungor@duzce.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7945-0906.

Bu yayına atıfta bulunmak için/Cite as: Sayıkoğlu Uçar, M., Yıldırım, N.H. & Güngör, A. (2022). Düzce Üniversitesinde Lisans Eğitimi Alan Afrika Kökenli Öğrencilerin Problem Alanları ve Başa Çıkma Yöntemleri. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 654-672

data were grouped into themes and sub-themes. Obtained themes were analyzed by content analysis method. Obtained findings; It has been observed that international undergraduate students of African origin experience problems in linguistic, economic and social-cultural areas during their education in Turkey. In addition, it was found that the coping methods for these problem areas they experienced became more pronounced as religious factors and social support. The findings were discussed in the light of the literature and suggestions were presented for future studies and practice.

Key Words: International student, Problem areas, Coping methods

Giriş

Dünyada küreselleşmenin etkisiyle özellikle eğitim alanında uluslararası iş birliği ve paylaşımlar artmaktadır. Küreselleşen dünyada, savaşlar, farklı politik ve ekonomik problemler ve eğitimin bir pazar haline gelmesi gibi etkenlerle farklı ülkelerde eğitim alma imkânı bulan öğrencilerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010). Eğitim amaçlı uluslararası hareketliliğin en önemli bölümünü yükseköğretim oluşturmaktadır (Sağiroğlu, 2011). Türkiye hem konum hem de çeşitli imkanlar çerçevesinde eğitim alma amacıyla öğrencilerin tercih ettiği ülkeler arasına girmiştir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010). Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) öncülüğünde birçok girişim ve teşvik programları kapsamında ülkemize hem lisans hem de lisansüstü eğitim almak amacıyla diğer ülkelere uluslararası öğrenciler gelmektedir (Sağiroğlu, 2011). YÖK (2022) istatistikleri incelendiğinde 2022 yılı itibariyle Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısının 260.151 olduğu görülmektedir. Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliği kapsamında gelen öğrencilerden Afrika kökenli öğrencilerin sayısının azımsanmayacak kadar fazla olduğu görülmektedir. Afrika kökenli öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmelerini teşvik etmek amacıyla belli başlı eğitim politikaları yürütülmektedir. Afrika kökenli öğrencilere özel burslar ve eğitim imkanları sağlanarak bu öğrencilerin Türkiye’de nitelikli eğitim almaları desteklenmektedir (Savaşan, 2015). Bu kapsamda 2022 yılı itibariyle Türkiye’ye öğrenim görme amacıyla gelen Afrika kökenli öğrencilerin sayısı 35.372 civarında olduğu belirtilmektedir. Düzce Üniversitesi’nde ise 2022 yılı itibariyle Afrika kökenli öğrenci sayısının 490 olduğu bilinmektedir (YÖK, 2022). Türkiye’de desteklenen ve geliştirilmesi istenilen uluslararası öğrenci hareketliliğinin devamlılığı ve gelen öğrencilerin memnuniyetleri için öğrencilerin problem alanlarının tespit edilip önleyici ve geliştirici müdahalelerin yapılması oldukça önemlidir. Yaşanılan problemlerin öğrencilerin hem ruh sağlığı açısından hem de uluslararası hareketliliğin devamı nedeniyle araştırılması önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde farklı ülkelere eğitim amaçlı giden öğrencilerin karşılaştıkları çeşitli problemlerin olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, sosyalleşme, akademik, ekonomik, barınma, memleket özlemi, farklı bir dili anlamak ve anlaşılacak, kabul görmek, uyum sağlamak bu problemler arasında gösterilebilir (Güçlü, 1996; Gebhard, 2012: 159; Dziwornu, Yakar ve Temurçin, 2016; Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan, 2017; Torun ve Bozkurt, 2018; Topal ve Tauscher, 2020). Bunun yanında öğrencilerin yaşadıkları problem alanlarına yönelik kullandıkları başa çıkma yöntemlerinin ortaya çıkarılması da oldukça önem arz etmektedir. Öğrencilerin kullandıkları başa çıkma yöntemlerinin belirlenmesinin problem alanlarının çözümüne yönelik fikir sağlayacağı düşünülmektedir. Uluslararası öğrencilerin başa çıkma yöntemleri olarak marjinalleşme deneyimlerine direnerek eylemlilik geliştirme ve dirençli hale gelme, romantik ilişki ve yakın arkadaşlıklar kurarak sosyal destek sağlama, dini ritüellerden yardım alma, uzaktaki aile bireyleriyle telefon görüşmeleri yaparak özlem gidermek ve iyi hissetmeye çalışmak (Musıvıngoza, 2020; Oghenerhoro, 2020) gibi stratejiler geliştirmekte oldukları görülmektedir. Bu araştırma Türkiye’de lisans eğitimine devam eden Afrika kökenli öğrencilerin problem alanlarını belirleyip, ilgili kurumlara veri sağlayıp önerilerde bulunmak açısından önemlidir. Bu araştırma ile Düzce Üniversitesi’nde 2020-2021 yarıyılında öğrenim görmekte olan Afrika kökenli öğrencilerin problem alanlarına dikkat çekerek ve başa çıkma yöntemlerini açığa çıkararak alanyazına önemli bir katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bunun yanında Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğinin yükseköğretimde yaygınlaşacağı göz önünde

bulundurulduğunda, uluslararası öğrencilerin problem alanlarının belirlenmesi ve önleyici tedbirler ile yaşam kalitelerinin ve memnuniyetlerinin artırılması ve akademik başarılarının desteklenmesi adına bu araştırmanın önemli bir katkısı olacaktır. Eğitimine devam eden uluslararası öğrencilerin gerek eğitim süreçlerinin gerekse ülkemize kültürel ve sosyal olarak adapte olabilmeleri için karşılaştıkları sorunların ve bu sorunlarla nasıl baş edebildiklerini bilimsel metotlarla araştırmak önleyici ve iyileştirici uygulamaların belirlenmesi açısından oldukça faydalı olacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Eğitim alanında uluslararası hareketliliğin en yaygın olduğu dönem üniversite süreci olarak bilinmektedir. Dünyada pek çok ülke kendi ülkelerine eğitim amacıyla öğrencilerin gelmesini özendirilen politika ve stratejiler izlemektedir. Türkiye’de son yıllarda özellikle uluslararası öğrenci hareketliliği için çeşitli politika ve stratejiler uygulamaktadır. Bunun sonucunda Türkiye’de yükseköğrenim amaçlı uluslararası öğrenci sayısında çok büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu önemli gelişmelere paralel olarak yükseköğretim sistemi uluslararasılaşmaya başlamıştır. Türkiye’ye eğitim amacıyla gelen öğrencilerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu öğrenciler çoğunlukla Balkan ülkeleri, Türk Cumhuriyetleri, Afrika ülkeleri ve Ortadoğu ülkelerinden gelmektedir (Snoubar, 2015). Uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme sebeplerine bakıldığında farklı kültürleri keşfetme isteği, Türkiye’nin jeopolitik konumu, tarihsel miras, akademik kalite, kültürel, dini ve etnik yakınlıklar, burs imkanları gibi sebepler olduğu görülmüştür (Kondakçı, 2011; Özoğlu vd. 2015).

1.1. Problem Alanları ve Başa Çıkma

Yurtdışında eğitim almanın belli başlı zorlukları bulunmaktadır. İnsan, alıştığı coğrafyadan farklı bir yerde olduğunda yabancılaşma, sevdiklerinin yanında olmaması nedeniyle pişmanlık ve özlem gibi duygular yaşayabilmektedir (Wenhua ve Zhe, 2013). Uluslararası öğrencilerin eğitim süreçlerinde eğitimlerini ve genel deneyimlerini etkileyebilecek bir dizi uyum sorunu yaşadıklarına dair kanıtlar bulunmaktadır. Literatürde uluslararası öğrencilerin sorunlarını anlamaya yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Uluslararası öğrencilere yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında; öğrencilerin dil problemleri, akademik performans, sosyal uyum alanları (Huntley, 1993), sosyal etkileşim ve yeni yaşamlarına karşı duygusal tepkilere bağlı olarak zorluklar yaşadıkları belirtilmiştir (Gebhard, 2012: 163). Bunun yanında sadece Afrika kökenli uluslararası öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşadıkları problem alanlarını inceleyen çalışmalarda öğrencilerin kültürel farklılıklar, sosyal ve dini nedenler, çalışma izni alamama (Dziwornu, Yakar ve Temurçin, 2016), sosyo-kültürel, kişisel, psikolojik ve akademik zorluklar (Musıvıngoza, 2020) yaşadıkları bulunmuştur. Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik yapılan çalışmalarda da öğrencilerin benzer problemlerle karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Öğrencilerin iletişim, dil, konaklama, kültürel konular, sağlık alanı ve sosyal etkileşim faaliyetleri (Titrek vd., 2016), akademik yazma becerilerinin yeterince kazanılamaması, profesörlerle yeterince iletişim kurulamaması ve lisansüstü eğitim programlarının uluslararası eğitim bağlamına uygun olmaması (Alpaydın, 2018: 90), ten renklerinin farklılığı, rahatsız edici sorular sorulması, yerel halkın ve öğrencilerin olumsuz tutumu (Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaş, 2017), ayrımcılık, dış görünüş farklılığı, yalnızlık (Topal ve Tauscher, 2020) gibi çeşitli problem alanlarıyla karşılaştıkları görülmüştür. Sonuç olarak Türkiye’de eğitim amacıyla bulunan Afrika kökenli öğrencilerin uyum süreçlerinde kültürel, sosyal, psikolojik ve dil açısından çeşitli problemlerle karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Karşılaşılan problemler öğrencilerin eğitimlerini yarıda bırakmalarına ve ülkelerine dönmelerine neden olmaktadır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012; Dziwornu, Yakar ve Temurçin, 2016). Uluslararası öğrenci hareketliliğinin Türkiye için önemi düşünüldüğünde, öğrenci hareketliliğinin yaygınlaşması ve devamı için süreç içerisindeki öğrencilerin problem alanlarının belirlenip bu doğrultuda çalışmalar yapılmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Başa çıkma, uyum sürecinde önemli bir faktördür ve bireyin durumla ilgili değerlendirmesini etkileyebilmektedir (Folkman, Newman, Lamb ve Shipley, 1986; Boerner, 2004). Başa çıkma, kişinin mevcut ve ulaşılabilir kaynaklarını aşan belirli iç ve/veya dış talepleri yönetmek için kişinin kullandığı bilişsel ve davranışsal çabalarını ifade eder (Lazarus ve Folkman, 1984). Literatürde çeşitli başa çıkma stratejileri tanımlanmıştır. Folkman ve Lazarus (1980), başa çıkmanın sıkıntıya neden olan sorunları değiştirmek ve yönetmek (problem odaklı başa çıkma) ve soruna verilen duygusal tepkileri düzenlemek (duygu odaklı başa çıkma) olmak üzere iki ana boyutta ele almıştır. Endler ve Parker (1990), görev odaklı, duygu odaklı ve kaçınma odaklı olmak üzere üç boyutlu bir yapı önermiştir. Görev odaklı, sorunu çözmeyi, bilişsel yeniden yapılandırmayı veya durumu değiştirmeyi amaçlayan aktif başa çıkma stratejilerini tanımlar. Duygu odaklı başa çıkma, stresi azaltmaya yönelik duygusal tepkileri içerir. Kaçınma odaklı başa çıkma, dikkatin dağılması gibi stresli durumlardan kaçınmayı amaçlayan etkinlikleri ve bilişsel değişiklikleri içerir (Endler ve Parker, 1990). Bunun yanında dini başa çıkma stratejisi ise kişinin karşılaştığı problemlerle mücadele sürecinde kendi dini inanç kaynaklarını kullanmasını ifade etmektedir (Pargament, 2001). Dini başa çıkma stratejileri, Tanrı'dan manevi destek arayışı, başkalarına dini yardım (Pargament, 2005); dua, ahirete iman ve sabır (Eryücel, 2013) olarak belirlenebilir. Olumlu başa çıkma stratejileri, kendini tanıma ve başkalarını daha iyi anlama, genişletilmiş bir dünya görüşü, yardım arama davranışı, kişilerarası ilişkilerin genişlemesi ve problemlerden kurtulmayı içerir (Lee, Koeske ve Sales, 2004). Olumlu başa çıkma stratejilerinin kullanılması uluslararası öğrencilerin uyumu üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Wang, 2009). Uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalardan elde edilen kanıtlar, başa çıkma stratejilerinin uyum, yaşam doyumu ve akademik performans gibi konuları etkilediği görüşünü desteklemektedir (Struthers vd., 2000). Uyumsuz başa çıkma stratejilerinin ise sağlık açısından olumsuz sonuçları olabileceği belirtilmiştir (Pritchard vd., 2007). Bunun yanında başa çıkma stratejileri iyi oluş ile ilişkili bulunmuştur (Larsson, Nordin ve Nygren, 2016). Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin problem alanlarının ne olduğunun belirlenmesinin yanında, öğrencilerin problemleriyle nasıl baş ettiğinin de oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada problem durumları ve başa çıkma yöntemleri bir arada ele alınmıştır.

Mevcut çalışma Düzce Üniversitesi'nde lisans eğitimi alan Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencilerinin problem alanlarını ve başa çıkma yöntemlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma uluslararası öğrencilere yönelik yapılan diğer çalışmalarla paralellik gösterse de Düzce Üniversitesi'nde eğitim gören aynı zamanda sadece Afrika kökenli uluslararası öğrencilerle çalışmanın yapılması ve nitel araştırma yöntemleri içinde yer alan odak grup görüşme yönteminin tercih edilmesi nedeniyle literatüre anlamlı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma bir nitel araştırma olup kişilerin deneyimleri, algıları ve sürece yönelik anlamları incelendiği için olgubilim (fenomenoloji) çalışması olarak yürütülmüştür. Fenomenolojik çalışma birden fazla kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaktadır (Creswell, 2015:77). Bu çalışma Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencilerinin problem alanları ve başa çıkma yöntemlerini araştırmak üzere betimleyici bir yaklaşım izlenerek yürütülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada odak grup görüşmesi yöntemi ile veri toplanmıştır. Odak grup görüşmesi ılımlı ve samimi bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisi olarak tanımlanmaktadır (Kreuger ve Casey, 2000:4-5). Odak grup

sürecinde katılımcılar diğer katılımcıların tepkilerini ve yanıtlarını duyarlar, buradan hareketle daha önce dile getirdikleri görüşlerine eklemeler yaparlar (Patton, 2002). Düzce Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı aracılığıyla 2021 yılı itibarıyla Afrika kökenli öğrenci sayısının 166 olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu çalışma 2020-2021 eğitim öğretim yılında bahar döneminde Düzce Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencileriyle yürütülmüştür. Örneklem seçiminde maksimum çeşitlilik ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmasındaki amaç; çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak bir olgu olup olmadığının açığa çıkarılması ve bu çeşitliliğe göre problemlerin farklı yönlerinin ortaya koyulmasının amaçlanmasıdır. Kartopu örnekleme kullanılmasındaki amaç ise daha zengin bilgi kaynağı olabilecek öğrencilerin belirlenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda çalışmaya dahil edilen öğrencilerin seçiminde cinsiyet, yaş, sınıf ve kaç yıldır Türkiye'de buldukları dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında 4 kadın 5 erkek olmak üzere 9 Afrika kökenli öğrenci ile görülmüştür. Öğrencilere ait bilgiler Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Bilgiler

Kod Adı	Cinsiyet	Yaş	Ülke	Türkiye'de Bulunma Süresi	Okuduğu Bölüm	Sınıf	Kaldığı Yer
Ö1	Kadın	24	Ruanda	3 Yıl	Tıp Fakülte.	2	Yurt
Ö2	Kadın	20	Somali	1 Yıl	İktisat	1	Yurt
Ö3	Kadın	19	Somali	4 Ay	Hazırlık	-	Ev
Ö4	Kadın	20	Somali	2 Hafta	Hazırlık	-	Ev
Ö5	Erkek	26	Ruanda	4 Yıl	İlahiyat	2	
Ö6	Erkek	20	Somali	2.5 Yıl	İktisat	2	Ev
Ö7	Erkek	21	Somali	2 Yıl	U.A. Ticaret ve Finans	1	Ev
Ö8	Erkek	20	Cibuti	1 Yıl	U.A. Ticaret ve Finans	1	Ev
Ö9	Erkek	23	Ruanda	3 Yıl	Tıp Fakülte.	2	Yurt

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden odak grup görüşmesi yöntemi kullanılmıştır. Literatür taramasında benzer araştırmalar incelenerek görüşme formu oluşturulmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme, araştırmacıya görüşme sürecinde ek soru sorma imkânı verdiği için tercih edilmiştir. Görüşme öncesinde araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin demografik bilgileri elde edilmiştir. Öğrenciler görüşme öncesinde kişisel veri toplanacağından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirlerin alınacağı ve gerekli her türlü yükümlülüğün özenle yerine getirileceği, çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı, kimliklerinin gizli tutulacağı, kişisel rahatsızlığa sebep olacak bir unsur bulunmamasına karşın rahatsız hissetmeleri durumunda katılmaktan vazgeçme haklarının olduğuna dair bilgilendirilmiştir. Odak grup görüşme sürecinde ilk olarak katılımcılara Türkiye'ye uyum

sürecinde yaşadıkları problemlerin neler olduğu sorulmuştur. İkinci ana başlık ise yaşadıkları bu problemlerle nasıl baş ettikleridir. Böylece Afrika kökenli öğrencilerin Türkiye'ye uyum sürecinde yaşadıkları problemlere ilişkin açıklamalar ve örnekler, aynı zamanda başa çıkma yöntemlerine yönelik bilgiler elde edilmiştir. Görüşme, Düzce Üniversitesi Rektörlük binasında Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı psikolojik danışma ve rehberlik odasında, u düzeni oluşturularak yapılmıştır. Görüşme öğrencilere konu ve süreç hakkında bilgi verilerek kendilerine uygun zamanda, samimi bir sohbet ortamında gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında öğrencilerden alınan yazılı onay dahilinde ses ve görüntü kaydı ile görüşme kayıt altına alınmıştır. İdeal bir odak grup görüşmesi için yeterli sürenin 1-2 saat aralığında olması gerektiği ve her katılımcının ortalama 10 dakika süreye sahip olması gerektiği bilinmektedir (Kitzinger, 1995). Bu doğrultuda gerçekleştirilen odak grup görüşmesi katılan öğrenci başına ortalama 9-10 dakika olacak şekilde toplamda 96 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılım gösteren öğrencileri ifşa edecek bilgilere yer verilmemiş ve analiz ve bulgular dahilinde öğrencilerin ad-soyadlarına yer vermek yerine Ö-1, Ö-2... şeklinde kodlanmıştır. Görüşme boyunca öğrencileri yönlendirici ifadelerden kaçınılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada odak grup görüşmesi sonucunda elde edilen veriler doküman haline getirilerek içerik analizi için çerçeve oluşturulmuştur. Odak grup görüşmesinde öğrencilerden elde edilen ses ve görüntü kayıtları tematik olarak analiz edilmiştir. Görüşme verileri temalar ve alt temalar şeklinde gruplandırılmıştır. Elde edilen temalar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

2.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

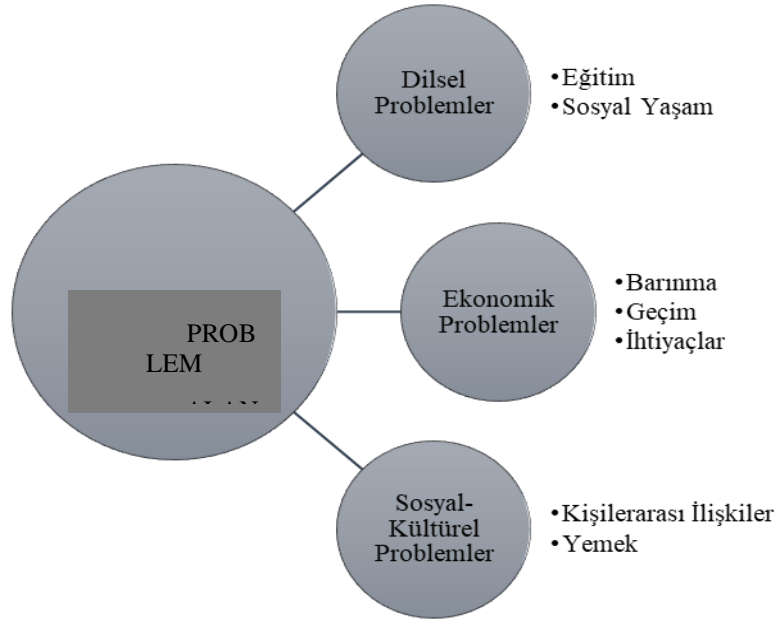
Nicel araştırmalarda “geçerlilik” ve “güvenilirlik” terimleri kullanılmasının yanında birçok yazar ve araştırmacı nitel araştırma için geçerlilik ve güvenilirlik yerine “inandırıcılık”, “aktarılabirlik” gibi terimleri tercih etmişlerdir (Corbin ve Strauss, 2008). Nitel araştırmada güvenilirlik araştırmanın benzer katılımcılarla benzer koşullarda tekrarlanması durumunda elde edilecek sonuçların benzer olması şeklinde açıklanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Geçerlilik ise araştırmacının ele alınan olguyu yansız bir biçimde gözlemlemesi ve aktarması anlamına gelmektedir. Bu araştırmanın geçerliliğinin sağlanması için öğrencilerden yazılı izin alınarak görüşmelerin ses ve görüntü kaydı alınmıştır. Bütün süreçte tüm öğrencilerin isimleri kodlanarak öğrencilerin gizliliği korunmaya çalışılmıştır. Görüşme kayıtlarının bizzat araştırmacılar tarafından deşifre edilmesi, öğrencilerin cevaplarına ilişkin doğrudan alıntılar verilmesi stratejileri izlenerek araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında bulguların tutarlı ve anlamlı olması ve literatür incelemesine bağlı olarak benzer araştırmalardan elde edilen bulgularla benzerlik göstermesi araştırmanın geçerliliğini desteklemektedir (Merriam ve Tisdell, 2015; Başkale, 2016: 24; Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018: 37-75).

Görüşmenin araştırmacıların her ikisi tarafından gerçekleştirilmesi ve aynı biçimde ölçülmesi ile araştırmanın iç güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmelerin deşifresi iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenmiş ve elde edilen temalar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda araştırmacıların görüşme içeriklerinden aynı temaları elde ettikleri anlaşılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için araştırmacı üçgenleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı üçgenleme yöntemi verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanmasında birden fazla araştırmacının katılımıyla nitel araştırmalarda iç geçerliliği arttırmak için kullanılan bir yöntemdir (Holloway ve Wheeler, 1996; Houser, 2015). Her bir araştırmacı araştırmanın görüşme, veri analizi ve yorumlamasında yer almıştır. Bunun yanında araştırmanın yöntemi, analizi ve elde edilen sonuçlara ayrıntılı ve anlaşılır bir biçimde yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği açısından uzman ile değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Görüşme kayıtlarının deşifre işlemleri bizzat araştırmacılar tarafından yapılmış ve elde edilen analizler

uzman görüşüne sunulmuştur. Araştırmacılar tüm süreçleri uzmana sözel olarak aktarmış ve ham verileri, bulguları ve sonuçları uzmana sunmuştur. Uzman incelemesinden sonra geri bildirimler alınarak araştırma tamamlanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilerek katılımcılar açık ve detaylı bir şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın iç geçerliliği yorumlamalar doğrudan alıntılarla desteklenerek artırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen temalara göre verilerin sınıflandırılması aşamasında araştırma sonuçları Afrika kökenli öğrenciler, problem alanları ve başa çıkma tarzları hakkında yapılan benzer çalışmalarla ilişkilendirilmiştir (Merriam ve Tisdell, 2015; Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018: 38). Katılımcıların ana dili Türkçeden farklı bir dil olduğundan bu çalışmada, katılımcıların görüşme boyunca kullandığı ifadeler ve cümleler olduğu gibi aktarılarak araştırmacı yanlılığı önlenmeye çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Afrika kökenli öğrencilerin Türkiye’de eğitim sürecinde yaşadıkları problem alanlarına dair elde edilen bulgular “dilsel, ekonomik, sosyal-kültürel” şeklinde 3 alt temada açıklanmıştır. Dilsel problemler alt temasında öğrencilerin eğitim ve sosyal yaşam problemlerine yer verilmiştir. Ekonomik problemler alt temasında öğrencilerin barınma, geçim ve ihtiyaçlar problemlerine yer verilmiştir. Sosyal-kültürel problemler alt temasında öğrencilerin kişilerarası ilişkiler ve yemek problemlerine yer verilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan Afrika kökenli öğrencilerin problem alanlarına dair temalar ve alt temalara Şekil-1’de yer verilmiştir.

Şekil 1. Afrika Kökenli Öğrencilerin Türkiye’de Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Problem Alanları

3.1. Problem Alanları

3.1.1. Dilsel problemler

Yurtdışından gelen Afrikalı öğrenciler eğitim sürecine başlamadan önce yaklaşık bir sene Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER)’nde dil eğitimi almaktadır. Dil eğitimlerini başarıyla tamamlayan öğrenciler bölümlerine devam etmektedir. Bu kapsamda öğrenciler aldıkları dil eğitimiyle ilgili çeşitli problem alanlarından bahsetmişlerdir. Genel olarak öğrenciler, Tömer’de alınan dil eğitiminin eğitim dili açısından yeterli gelmediğini ve dersleri anlamakta zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sonucu olarak akademik başarı seviyelerinin de düşük olduğunu

ifade etmişlerdir. Türkiye’de henüz 2 haftadır bulunan iki öğrenci bu konuda henüz herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Afrika kökenli öğrencilerin dil konusunda yaşadıkları problemlerin daha açık aktarılabilmesi açısından, görüşme esnasında kullandıkları cümleler/ifadeler olduğu gibi aktarılmıştır. Konu ile ilgili örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö1: “Tömer Türkçe ve eğitim Türkçe çok farklı. Yani Tömer Türkçe biraz konuşma diliyle sadece konuşmayla alakalı ama sınıfta biraz farklı. Yani tipta benim ilk dersim çok zordu. Yani hiçbir şey duymuyordum. Bir de hocalarda sık anlatıyor. Yani çok farklı hızlı yani benim için çok zor idi. Yani 1 ay falan hiç çözemedim ama. En zor problem benim için buydu.”

Ö9: “Mesela yüksek not almak çok çalıştım ya da alıştım. Mesela 80-90 ama burada yani düşük aldım. Mesela hoca ders anlatırken sadece sanki Türk öğrenciler var gibi ders anlatıyor. Bir de yabancıyı önemsiyorsa biz de yüksek puan alabiliriz.”

Ö3: “Sadece 2 haftadır buradayım. Hazırlık yapıyorum. O yüzden hiçbir sıkıntı görmedim. Her şey yolunda.”

Son yıllarda yaşanan koronavirüs salgınının sonucu olarak eğitimin çevrimiçi yürütülüyor olması uluslararası öğrencilerin dersi etkili dinleme ve anlama aynı zamanda sınavlarda başarı gösterme açısından problemler ortaya çıkardığı görülmüştür. Eğitim dili konusunda hali hazırda problem yaşayan öğrenciler salgın döneminde derslerin çevrimiçi platformlara taşınması ile dersi veren öğretim üyesine doğrudan ulaşamamak ve çevrimiçi sınavlarda zaman problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö2: “İlk defa Türkiye’ye koronadan geldik 2021 Martta. Okul uzaktan eğitim başlamıştı. Tömerden uzaktan eğitimi bitirmiştik. Bir yere kadar kazanmıştım ama en zor bir daha en sorusu vardı yani aynı gibi değildi Türkçe öğrenmekten bide eğitimde konuşmaktan hocamla ilk defa konuşmuştum yani en zoru benim için uzaktan eğitim. Türkiye’de uzaktan eğitim ama bir şey ilk defa derslere girdim çok zor oldu. Çünkü yani hazırlıktan bir daha eğitimden yani Türkçeden aynı değil. Uzaktan eğitimde hocaları göremedim yani bir şey anlamadım hiç dersleri anlamadım.”

Ö9: “Mesela şimdi online sınav yapıyoruz. Bir soru 1 dakika oluyor. Düşünerek süre bitiyor. Yani uydurarak seçiyorum. Bu olabilir ama neden çünkü süre az bir de anlamak zor geliyor bir de bence bu sorun yabancılar için hepimiz için böyle.”

Afrikalı öğrencilerin aldıkları dil eğitiminin sosyal yaşam alanlarında da yeterli işlevsellikte olmadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin sosyal bazı kuralları öğrenmede ve uyum sağlamada zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bulgulardan en göze çarpanı ev, apart gibi sözleşme yapılması gereken durumlarda dil sorunundan kaynaklı sözleşme içeriklerini tam olarak anlayamamaları ve buna bağlı olarak çeşitli mağduriyetler yaşamaları durumudur. Bu açıdan bakıldığında yasal haklarını da tam olarak bilmedikleri anlaşılmıştır. Bu bulgulara dair örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö2: “Öyle bir şey var yani. Yani Türkiye kuralları bilmiyorsun. Yani her ev bir kural var dimi? O kuralı bilmiyorsun Afrika’dan geldin ve 5 sene süreli sözleşme imzalattılar. 5 sene kal dediler. İlk defa geliyorsun bir sıkıntı görmüştüm. Türkiye kuralları ev kuraları yurt kuralları anlamamıştım. Mesela Türkiye’ye yeni gelenler bilmiyorlar yani. Yeni gelenler bilmiyorlar.”

Ö7: “Ev durumunda sözleşme yapıyorsun. Böyle ev alırken internet sözleşme şeyi var yapacaksınız. Öyle bir sıkıntılı eğer sözleşmeniz bitmeden önce yani şöyle bir şey istemiyorum, bırakacağım çıkacağım eğer dersiniz çok zor olacak. Kalmadığım zamanın parasını istiyorlar.

Bunun yanında Afrikalı öğrenciler Türkiye’ye ilk geldikleri zamanlarda Türkçe bilmedikleri için çeşitli yaşam alanlarında zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler akademik, toplumsal, kültürel ve sosyal yaşam alanlarında yaşadıkları durumları uygun bir dille ifade edemediklerini, verilen cevapları anlamadıklarını ve başlangıçta bilgilendirmeler noktasında eksiklikler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kendilerine tercümanlık yapan bazı kişilerin yanlış veya hatalı bilgi verdiklerini bunun sonucunda da çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bulguya ilişkin örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

Ö7: “En çok sıkıntılı şey tercümanlık yapan öğrenciler geliyor. İlk geldiğimde bazı arkadaşlar tercümanlık ettiler bana. Bazen saklıyorlar yani. Tam doğru söylemiyorlar. “

Genel olarak öğrencilerin dil ile ilgili yaşadıkları problemler doğrultusunda TÖMER’den aldıkları dil eğitiminin yetersiz olduğu ve buna bağlı olarak sosyal ve akademik alanlarda çeşitli mağduriyetler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında salgın döneminde eğitimin çevrimiçi olmasından dolayı eğitimde kullanılan dili anlayamama ve çevrimiçi sınavlarda dile tam hakim olmadıklarından dolayı sınav süresinin yetmemesi gibi akademik problemler yaşadıkları bulgularına ulaşılmıştır.

3.1.2. Ekonomik problemler

Afrika kökenli öğrencilerin ekonomik alanlarda yaşadıkları problemleri barınma, geçim ve ihtiyaçlar olarak sınıflandırmak mümkündür. Öğrenciler, barınma ihtiyacının karşılanması probleminden söz ederken barınma konusunda kiralık ev gibi daha farklı alternatifler istemelerine karşın yurt haricinde kalacak bir yer seçeneklerinin kısıtlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun sebebi olarak ev kiralıklarının yüksek olmasını belirtmişlerdir. Bulgulara ilişkin örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Ö7: “Ev kirası da bazen çok geliyor. Her ay 1000 TL iki kişi 1200 TL öderken bana zor geliyor sizde biliyorsunuz. Yemek istiyor, öğrencidir, üniversite ödemem lazım.”

Ö1: “Mesela yani biz hepimiz yurttan kalmak zorunda değiliz. Bazen insanlar dışarıda kalabilir.

Geçim alanında ise Türkiye’deki ekonomik dalgalanmalardan dolayı burslarının/gelirlerinin temel geçim ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını ve burs bulmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında burs almayan ve kendi ekonomik imkanlarıyla geçinen bir öğrenci ekonomik durumunun yeterli olduğunu belirtmiştir.

Ö5: “İlk geldiğimizde problem yoktu Bildiğiniz üzere Türkiye ekonomisi dolar üzerinden hareket ediyor öyle diyim. İşte şimdi elhamdulillah burs alıyoruz. Çünkü şükretmemiz lazım almayanlarda var ama yetmiyor. Çünkü masraf çok olur.”

Ö3: “Bir de kendimin bursu yok. Burs almaya çalışıyorum. Hala bulamadım. En önemli şey burs bulmak.”

Ö2: “Ekonomik anlamda problem yaşamadım. Çünkü ben burslu değilim yani. Kendim kendime yani bana yeterli geliyor.”

İhtiyaçlar alanında ise öğrenciler ders kitaplarının ücretlerinin yüksek olmasını, farklı mevsim koşullarına uygun giyim ürünlerinin (mont, bot, ayakkabı vs.) pahalı olmasını belirtmişlerdir.

Ö9: “Türkiye de biliyorsunuz 4 mevsim var. Her mevsimin kendine göre kıyafeti var. Mesela kış mevsimi kıyafeti çok pahalı. Ayakkabı pahalı. Burslu öğrenciler için gerçekte kıyafet giyemiyorlar çünkü bir ceket 300, ayakkabı 200 o da. Mesela burslu bir öğrenci nasıl yapabilir.”

Ö9: “Öğrenci olduğumuz için kitaplar var ya kitaplar çok pahalı. Ben bir de bu arkadaşımız tıp okuyor ama kitapsız ders çalışıyoruz. Çünkü bir kitap 100-200. yani ders kitapları bize lazım. İhtiyacımız var. Bir de kitap almak yerine internetten bir de ders çalışmayı tercih ederim. Kitaplar pahalı ve bulmak zor. İstanbul gitmek zorunda Ankara ya da başka bir yere yabancılar için üniversite kolay bir şekilde bize kitap bulursa gerçekten ders çalışmak daha güzel olur yani.”

Öğrenciler uçak biletlerinin fiyatlarının yüksek olmasından dolayı Türkiye’ye geldikleri zamandan bugüne kadar ülkelerine dönme fırsatı bulamadıklarını problem olarak belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak aile ve memleket özlemi çektiklerini belirten öğrenciler bu problem dolayısıyla akademik ve sosyal yaşantılarında motivasyonsuzluk, ailelerine dair endişe, kaygı gibi sıkıntı verici duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uçak biletlerinin fiyatlarının yüksek olmasına bağlı olarak eğitim süresi boyunca tatiller de dahil olmak üzere ülkelerini ziyaret edemediklerini, aile üyelerinin vefatı gibi durumlarda dahi maddi yetersizliklerden dolayı ülkelerinde bulunamadıklarını vurgulamaktadırlar. Bu bulgulara dair örnekler aşağıdaki gibidir:

Ö9: “Ülkemize geri dönmek için mesela anne babamızı nasıl hayat nasıl iyi mi bi de bu bizim için zor geliyor. Bi de ders çalışmaya engel oluyor. Mesela sınavdan sonra görüyoruz Türk arkadaşlarımız onların ailesine gidiyorlar biz de düşünüyoruz biz ne zaman gidecez yalnız büyük bi sıkıntı psikolojik bi sıkıntı. Biz de yani mesela ben 3 sene oldu 3 sene çok zor hiç gitmedim yani eğer 1 sefer ya da 2 sefer gidersem ders çalışmaktan moral yani geri gelebilir ama hepimizin bu büyük bir problem.”

Ö1: “Biz burdayız ama ailemiz yani sağlıklı mı hayat bazı arkadaşlarımız aileleri vefat ediyor babası ya da anne ya da kardeş yani vefat edebiliyor mesela Ruanda arkadaşlarımız iki arkadaşımızı onların aileler vefat etmişler yani onlara gitmemizi yani öyle bi şans yok ama istiyorlar yani aileleri nasıl diye yani onları öyle bi nasıl diyim yani imkan aileleri görmeyi imkan edebilsinler.”

Ö5: “Aslında bu çok büyük bir sıkıntı. Aramızda bi kaç arkadaşım var onlar derslerini bıraktılar geri döndüler Ruanda’ya. Etkileniyoruz tabi ki ondan sonra hiçbir şey öğrenemezsin.”

Anlaşıldığı üzere ekonomik nedenlerden dolayı ülkelere gidip ailelerini görememek ve bunun sonucunda oluşan aile özlemi öğrencilerin eğitim hayatlarını sonlandırıp ülkelere geri dönmelerine neden olabilmektedir. Aynı zamanda belirtilen bu durum öğrencilerin Türkiye’de kendilerini yalnız hissetmelerine neden olmaktadır.

3.1.3. Sosyal-kültürel problemler

Afrikalı öğrenciler sosyal-kültürel problemlere dahil edilebilecek şekilde eğitim gördükleri sınıf ortamında tek Afrika kökenli öğrenci olmalarından dolayı yalnızlık, sosyal destek sisteminden

mahrum kalmak gibi problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıfta özellikle arkadaşlık kurmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bulgulara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö9: “*Dersimizde sınıfta tek Afrikalı öğrencileriz yani yakın bir Afrikalı arkadaşımız olması gerekiyor.*”

Ö1: “*Sosyal hayatla ilgili en sıkıntı sınıfta, bilmiyorum yani belki tıp olduğu için sıkıntılı ama yani sadece yabancı arkadaşlar var ama Türk arkadaşına ihtiyacım var ama olmuyor bilmiyorum yani nasıl olmuyor ama 2 sene oldu ama arkadaş yok yani ama diğer alanlarda falan çok var yani.*”

Bunun yanında öğrencilerin, Afrika kökenli olmalarından dolayı maruz kaldıkları bazı problemler mevcuttur. Kişilerarası ilişkiler alt teması altında öğrencilere dış görünüşleri ile ilgili rahatsız edici sorular sorulması, fotoğraf çekilmek istenmesi, uygun olmayan kelimelerin kullanılması ve esprilerin yapılması gösterilebilir. Bu durum öğrencilerin üniversite yaşamına ve Türkiye’ye ait hissedememelerini ve farklı olduklarını hissetmelerine yol açmaktadır.

Ö9: “*Bazı Türk arkadaşlarımız kötü şaka yapıyorlar. Mesela zenci derken bize ırkçılık gibi geliyor. O kötü bir kelime kullanırken içinde kötü hissettiriyor. Yani bazı bölgeden geçerken çok bakıyorlar yani sanki ilk defa bir Afrikalı kişi gördüler. O kötü bir şey. O şaka güzel bir şaka değil. Zenci kelimesi küfür gibi yani.*”

Ö2: “*İlk defa geliyorsun yani beyaz insanlar görüyorsun. Mesela Türk insanlar da Afrikalı insanlar ve siyah insanlar bu dünyada var belki insanlar bilmiyorlar. Merkeze gittim bi kız bana beraber fotoğraf çekebilir miyiz dedi şaşırmıştım. Sanki ilk defa siyah insan görüyor gibi. Mesela şey diyorlar ya senin diş çok beyaz neden beyaz. Bizim dişler o kadar beyaz değil ya öyle diyorlar yani.*”

Bunun yanında öğrenciler aynı zamanda kültürel farklılıklar olarak yemeklerin farklı olduğunu ve alışmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

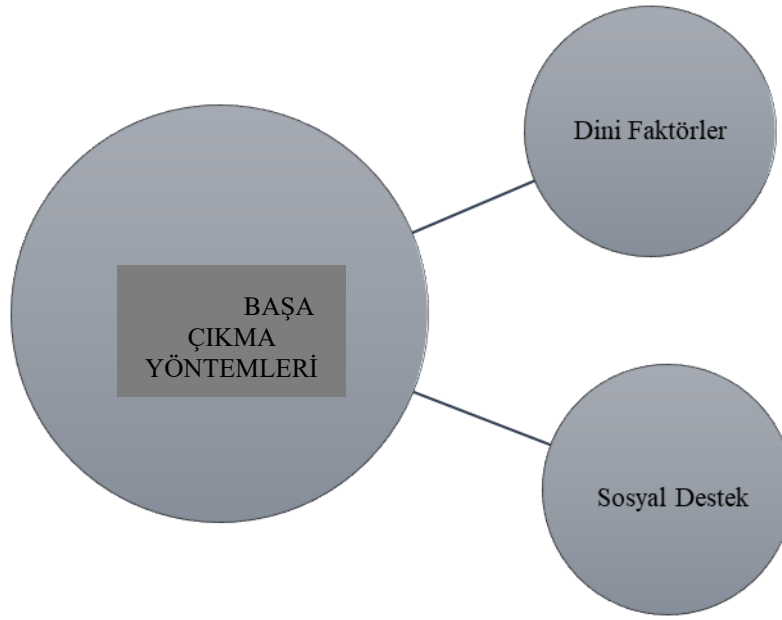
Ö2: “*Mesela Türk yemekler yani nasıl diyim yemekten bilmiyorum yani yemekler yiyemiyorsun. Çünkü Somali yemeklerle alışmıştım. çok farklı. Çok zor alışmıştım yani.*”

Ö5: “*Kültürel anlamda arkadaşların da dediği gibi aynı sadece yemek ama şimdi alıştık. Şimdi farklı yemekler yiyebiliyoruz yani farklı yemekler derken Türk yemeklerinden bahsediyorum.*”

Örnek ifadelerden de anlaşıldığı üzere öğrenciler yemeklerin farklılığı, kişilerarası ilişkiler alanında ise arkadaşlık kuramama, dış görünüşlerinin çoğunluktan farklı olmasından ve buna yönelik karşılaştıkları sözel veya sözsüz ifadeler sonucunda yalnızlık, ait olamama, farklı hissetme gibi belli problemlerle karşı karşıya kalabilmektedir.

3.2. Başa Çıkma Yöntemleri

Problem alanları tespit edilen Afrikalı öğrencilerin, yaşanan bu problemlerle nasıl başa çıkıyorsunuz sorusuna yönelik cevapları incelenerek baş etme unsurları; dini faktörler ve sosyal destek olarak 2 alt temada toplanmıştır. Araştırmada ortaya çıkan Afrika kökenli öğrencilerin başa çıkma yöntemlerine dair temalar ve alt temalara Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Afrika Kökenli Öğrencilerin Türkiye'ye Uyum Sürecinde Yaşadıkları Problem Alanlarıyla Başa Çıkma Yöntemleri

3.2.1. Dini Faktörler

Öğrenciler problemleriyle baş etme yöntemlerinin ilk olarak, dini gereklilikleri yerine getirmek, sabırlı, umutlu ve iyimser olmak şeklinde belirtmişlerdir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

Ö1: “Yani sabırlı oldum. Başka çok fazla bir şey yok sadece sabırlı oldum. Sabredersen her şeyi yapıcam diye düşünüyordum.”

Ö2: “Bazen öyle sorun görüceksin yani eğer sorun görüceksin tamamen Allah yani dua ediceksin yani Allah beni sabır ver Allah'ım beni bu hayata yardım ol yani dua ediceksin namaz kılacaksın. Aynı zamanda dua ettim namaz kıldım öyle gittim yani. Elhamdulillah şimdi alıştım yani.”

Ö7: “: ya arkadaşım söylediği gibi hayat hep sıkıntılı. Bazen rahatsız olacaksın bazen rahat olacaksın ama sabırlı olman lazım. Her zaman sabırlı olacaksın. Hedefini görürsen yani bugün olmadı başka bir gün var diğer gün olacak eğer düşünüyorsanız sabırlı olursanız sıkıntı gidecek bence. Çok çabaladım, ağladım. Çok yani son zamanda kazandım her şeyi. İstedğim gibi oldu. Yani sabırlı geliştirdim yani sabrım yanımdaydı ve de geliştirdim yani her şey yolunda oldu.”

Ö9: “Hepimizin burda amacımız var. Mesela doktor olmak. Amacımıza ulaşmak için çaba göstermek zorundasınız. Biz de sabır ederek ders çalışmaya devam ediyoruz pes etmiyoruz yani. Çok amacımız var.”

3.2.2. Sosyal Destek

Sosyal destek unsurunun öğrenciler açısından baş etmede etkin rol oynadığı görülmüştür. Arkadaşları ile paylaşımlarda bulunup tavsiyeler almaları, üniversite personelinin ve öğretim

üyelerinin desteği ve kendi ülkelerinden olan diğer öğrencilerin varlığı, öğrencilerin problemleri ile baş etmelerine yardımcı olmaktadır. Bulgulara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö5: “*Hocalar çok iyiler. Üniversite çalışanları, YÖS koordinatörü ya da görevliler hem siz bize yardım ediyorsunuz. Bu bizim hayatı kolaylaştırıyor.*”

Ö2: “*Şimdi hazırlık bittikten sonra Somalili arkadaşlar yurda geldiler Ruandalılar bulmuştum yani Afrikalıyız biz ondan yani. Eğer bir Afrika insanı görmüştüm yani daha iyi olacaksın yani. Daha iyi hissediyorsun. Şimdi çok iyi Somalili Ruandalı arkadaşlar geldi. İyi insanlarla tanışmıştım. Şu an çok iyi gidiyor her şey.*”

Ö7: “*Yani yardım eden arkadaşlarım da var mesela Düzce’de uluslararası öğrenci başkanı yardım etti, Türkiye’de babam gibi oldu. Elhamdulillah çok iyi yardım etti bana.*”

Bulguların ışığında öğrencilerin karşılaştıkları problemler ile baş etmek için faydalandıkları baş etme unsurlarının oldukça sınırlı kaldığı görülmüştür. Ancak araştırmaya dahil olan öğrencilerin birçoğunun problemleri ile baş etmede sabırlı olmayı, umut etmeyi ve sosyal desteğe ulaşabilmelerinin rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Öğrencilere son olarak “Bir destek olarak psikolojik danışma hizmetlerinden nasıl faydalanıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun psikolojik danışma hizmetlerinden haberdar olmadığı anlaşılmıştır. Psikolojik danışma hizmetlerinin varlığından haberdar olan öğrenciler de danışma hizmeti almak adına herhangi bir girişimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Ö3: “*hiç duymadım.*”

Ö1: “*hiç danışma almadım ama bazı zamanlarda çok ihtiyacım var. Daha önceden biliyordum.*”

Ö2: “*Biz normalde Afrika’da psikoloji alanı yani hiç gelişmemiş gibi yani insanlar öyle bi danışma isteyebilirler ama çünkü gelişmediği için nereye gidebiliriz nasıl yapabiliriz hiçbir şey düşünemez. Bence hepimiz istiyoruz ihtiyacı var ama bilmiyoruz öyle diyebilirim ben de.*”

Ö6: “*ben de duymadım.*”

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada Düzce Üniversitesi’nde eğitim gören Afrika kökenli uluslararası lisans öğrencilerinin problem alanları ve bu problem alanlarına yönelik baş etme yöntemleri incelenmiştir. Çalışmaya dahil olan öğrencilerle odak grup görüşmesi yapılmıştır ve veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen Düzce Üniversitesi’nde eğitim gören Afrikalı lisans öğrencilerinin problem alanları dilsel, ekonomik ve sosyal-kültürel problemler olarak üç alt temada sınıflandırılmıştır. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin ilk yıl almış oldukları TÖMER eğitimini özellikle kendi bölümlerinde eğitim görmeye başladıklarında yetersiz buldukları ve akademik hayatlarında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda TÖMER eğitiminin öğrencilerin eğitim hayatında öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamadığı görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin sorunlarına yönelik yapılan başka bir çalışmada da TÖMER’in eğitim sırasında ve sonrasında öğrencilerin beklentilerini karşılamadığı bulunmuştur (Topal ve Tauscher, 2020). Yeterli dil becerilerinin eksikliği, çeşitli olumsuz sonuçlara yol açabilir, sosyal ilişkilere müdahale edebilir ve akademik iletişim ve performansın yanı sıra günlük işlerde sorunlara neden olabilmektedir (Akhtar ve Kröner-Herwig,

2015). Öğrencilerin dil yeterlilikleri entegrasyon ve uyum için en önemli alanlardan biridir (Topal ve Tauscher, 2020). Bu açıdan TÖMER eğitiminin akademik ve günlük yaşam açısından geliştirilmesi, öğrencilerin hem uyum süreçlerini hem de akademik başarılarını daha olumlu açıdan etkileyeceği düşünülmektedir. Çalışmada öğrencilerin diğer bir problem alanının ise ekonomik problemler olduğu belirlenmiştir. Ekonomik problemlerin içeriğinin ise burs, mevsimlik kıyafetler, ders araç gereçleri ve uçak bileti fiyatlarından oluştuğu görülmüştür. Benzer bir araştırmada Afrika kökenli öğrencilerin öne çıkan problemlerinden birinin ekonomik problemler olduğu ve okul harçları, yemek kartı ve yemek, ulaşım ve barınma gibi problemler yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Şahin ve Demirtaş, 2014). Çalışmada ortaya çıkan bu sonuç literatürdeki bulgularla paralellik göstermektedir (Yeh ve Inose, 2003; Hsu 2003; Akhtar ve Kröner-Herwing, 2015; Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan, 2017; Ullah, 2019). Ekonomik kaynaklar uluslararası öğrenciler için oldukça önemlidir (Andrade, 2006: 133). Ekonomik kaynakların eksikliği, uluslararası öğrenciler için en önemli stres faktörlerinden biridir (Yang ve Clum, 1995). Ekonomik kaynakların eksikliği aynı zamanda sosyalleşme açısından da uluslararası öğrenciler için problem oluşturmaktadır (Topal ve Tauscher, 2020). Ekonomik problemler hem uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi seçmesi hem de buradaki eğitimine devam etmesi için çok önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan özellikle burs imkanlarının ve ulaşılabilecek ekonomik imkanların öğrenciler için iyileştirilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin diğer problem alanlarından biri de sosyal-kültürel problemler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan öğrencilerin yalnızlık, ayrımcılık, kültürel farklılık ve sosyal destekten mahrum hissetme gibi problemlerinin olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular literatürdeki birçok araştırma ile paralellik göstermektedir (Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan, 2017; Torun ve Bozkurt, 2019). Bulgular sonucunda Afrika kökenli öğrencilerin sosyal ve kültürel olarak uyum sağlamada yaşadıkları problemlerin daha çok dış kaynaklı olduğu ve kendilerini buldukları topluma ve ortama ait hissedemedikleri anlaşılmaktadır. Uluslararası öğrenciler yeni ortamlarında genellikle çok yalnızdır. Öğrencilerin tanıdık arkadaşları ve sosyal ağları eksiktir. Aynı zamanda tanıdık kültürel ve/veya dilsel ortamlarında da eksiklik yaşamaktadırlar (McClure 2007; Sawir vd. 2008). Öğrencilerin buldukları ortama ait hissetmemelerinin öğrenciler için oldukça önemli olduğu görülmektedir (Torun ve Bozkurt, 2019). Öğrencilerin kendilerini yabancı gibi hissetmeleri, ait olamamaları onların ruh sağlığını olumsuz etkilemesi kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle özellikle öğrencilerin kültürel uyum doğrultusunda bilgilendirilmeleri, takip edilmeleri gerekmektedir. Bu konuda üniversitenin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi'nden faydalanılabilir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin bu problem alanlarıyla nasıl başa çıktıklarına yönelik bilgiler edinilmiştir. Öğrencilerin kullandıkları başa çıkma yöntemleri dini faktörler ve sosyal destek olarak 2 alt temada sınıflandırılmıştır. Çalışma sonucu belirlenen başa çıkma yöntemlerinin uluslararası öğrencilerle yapılan başka araştırmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir (Dziwornu, Yakar ve Temurçin, 2016; Sağır, 2018; Özcan, 2019; Musizvingoza, 2020). Öğrenciler, başa çıkma stratejileri olarak dini faktörlerin çatısı altında inançlarının onlara destek olduğunu, namaz kılmak ve dua etmek gibi ibadetler yaptıklarını, sabırlı olmaya çalıştıklarını ve umut ettiklerini belirtmişlerdir. Zihinsel bir şema olarak insanların olayları algılamasını etkileyen din, algılanan bu olayların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlayarak psikolojik iyi oluşa hizmet etmektedir (Mcintosh, 2003). Din faktörü önemli bir direnç kaynağı olarak görülmektedir (Sara, 2013). Bunun yanında öğrencilerin toplumun çoğunluğunun müslüman olduğu bir ülke olan Türkiye'de yaşamalarının da problem alanlarıyla başa çıkma noktasında ve uyum sürecinde onlara destek olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında din faktörünün çalışmaya dahil olan Afrika kökenli uluslararası öğrenciler için önemli bir koruyucu ve önleyici bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Afrikanlı uluslararası lisans öğrencilerinin belirttiği diğer baş etme yöntemi ise sosyal destektir. Öğrenciler, üniversite idari ve akademik personeli, uluslararası öğrenci koordinatörü ve uluslararası

öğrenci başkanının desteklerinin kendilerin problemleriyle baş etmelerinde yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler kendi ülkelerinden biriyle iletişim kurmanın onları iyi hissettirdiğini belirtmişlerdir. Öncelikle kurumsal olarak öğrencilere verilen desteğin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında, Lin (2012), uluslararası öğrencilerin sahip oldukları sosyal ağ açısından desteğin önemli olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin destek algısı aynı zamanda başarılı olmalarına yardımcı olmak için aldıkları kurumsal desteği de içermektedir (Acquaye, Jo ve Güngör, 2017). Hem sosyal destek hem de sosyal bağlılık, uluslararası öğrencilerin yeni ortamlarında başarılı olmalarını sağlamada çok önemli olduğu görülmüştür (Sherry, Thomas ve Hang Chui, 2010). Uluslararası bir öğrencinin yeni ortamda sahip olduğu arkadaş sayısı başarılarında önemli bir faktördür (Sam, 2001). Sosyal uyum süreci sırasında uluslararası öğrenciler stres ve depresyon, üzüntü ve hayal kırıklığı hissi yaşamaktadırlar. Bu zor durumlarda, uluslararası öğrencilerin çoğunluğu aile üyelerinden ve ortak bir dil altyapısı paylaşan diğer uluslararası öğrencilerden destek almayı tercih etmektedirler (Ana, 2020). Öğrencilerin yeni kültüre uyum sağlamayı kolaylaştırıcı davranışlar olarak baş etme stratejileri, destekleyici sosyal çevre, gözlem ve taklit yoluyla uyum sağlama, adaptasyonu zorlaştırıcı davranışlar olarak ise şikayet etmek ve geri çekilme davranışlarının etken olduğu ortaya koyulmuştur (Gebhard, 2012). Sosyal uyumunu kolaylaştıran faktörleri kendini güvende hissetmek, rehberlik servisleri ile iş birliği içinde olmak ve üniversitede görev yapan öğretim görevlileriyle iletişim kurmak olarak belirlemişlerdir (Gündüz ve Alakbarov, 2019). Literatürle de desteklenen araştırma bulguları sonucu sosyal desteğin uluslararası öğrenciler için önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Türkiye'ye ilk defa gelen Afrika kökenli öğrencilerin hem kendi aralarında kaynaşmaları hem de daha önceden Türkiye'de olan ve belli oranda uyum sağlamış Afrika kökenli öğrencilerle iletişim kurması sağlanması adına çeşitli organizasyonların planlanması öğrencilerin uyum sağlamalarına katkıda bulunacaktır. Huntley (1993), kültürel oryantasyon, akran destek programı gibi uyum sağlamayı destekleyici girişimlerde bulunması gerektiğini belirtmektedir.

Son olarak çalışmada aynı zamanda öğrencilerin psikolojik danışma hizmetlerine yönelik görüşlerine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin psikolojik yardım arama davranışlarının kısıtlı düzeyde olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin, psikolojik danışma hizmeti hakkında bilgi sahibi olmadığını ve kendi ülkelerinde psikoloji alanının gelişmemiş olması nedeniyle psikolojik yardım aramaya ilişkin eyleme geçmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kültürel anlamda ele alınabileceği gibi üniversite bünyesinde öğrencilere yönelik psikolojik yardım almaları adına yeterli bir girişimde bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Literatür incelendiğinde Afrikalı öğrencilerin psikolojik danışma hizmetinden yararlanma durumlarına dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğrencilerin psikolojik sağlığının önemi göz önüne alındığında bu konuda farklı araştırmalar yapılabilir. Her öğrenci ilk geldiğinde psikolojik danışma hizmetleri olarak öğrencinin oryantasyonunda destek olunması sağlanmalıdır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin oryantasyonu açısından gelişmiş bir program hazırlanabilir. Bu oryantasyon programıyla birlikte öğrencilere çeşitli beceriler kazandırılması, yasal ve sosyal yaşam kurallarının öğretilmesi, izleme programının oluşturması sağlanabilir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgularda Düzce Üniversitesi'nde eğitim gören Afrika kökenli uluslararası öğrencilerin problem alanları ve başa çıkma yöntemleri sunulmuştur. Bu çalışmanın sonuçları literatürdeki çalışmalarla çoğunlukla paraleldir. Ortaya çıkan bu sonuç öğrencilerin problem alanlarının devam ettiğini ve gerekli iyileştirilmelerin henüz yapılmadığını göstermektedir. Bunun yanında odak grup görüşmesi yoluyla öğrencilerin kendini yalnız hissetmemesi, samimi bir ortam oluşması, kendisiyle aynı durumda birçok kişiyle bir arada olması öğrencilerin kendilerini daha fazla ifade etmelerine yol açması açısından daha zengin ve daha gerçekçi sonuçlar ortaya koyan bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Gelecekte gerçekleştirilecek akademik çalışmalarda öğrencilerin problem alanlarına yönelik programlar geliştirilebilir ve bu programlar test edilebilir. ⁱ

Kaynakça

- Abdulrahim, A. (2020). Problem and Challenges Faced by the African Students in Adana and Some Solutions to the Problems. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları*, 47, 27-38.
- Acquaye, H.E., Jo, H. & Güngör, A. (2017). Resilience Experiences of Non-Native Speakers of English in US Education Doctoral Programs. *Journal of Pedagogical Research*, 1(1), 21-33.
- Açıkalın, A., Demirel, Ö. & Önsoy, R. (1996). *Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Sorunları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alpaydin, Y. (2018). Educational Experiences of the International Students in Graduate Programs in Turkey. *Journal of Education and Learning*, 7(2), 89-99.
- Ana, Z. M. (2020). Türkiye’de Yaşayan Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Sosyal Uyum Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Yaklaşım. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Andrade, M.S. (2006). International Students in English-Speaking Universities: Adjustment Factors. *Journal of Research in International Education*. 5(2), 131-154.
- Arastaman, G., Fidan, İ.Ö. & Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Strategies For Qualitative Data Analysis İçinde T. Oaks (Ed.) Basics of Qualitative Research. Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. CA: Sage Publications.
- Creswell, J. (2015). *Educational research*, 4. Baskı, India: Pearson.
- Dzıwornu, M. G., Yakar, M. & Temurçin, K. (2016). Migration Intentions of International Students in Turkey: A Case Study of African Students at Süleyman Demirel University. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 227-250.
- Ercan, M.S. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Gebhard, J.G. (2012). International Students’ Adjustment Problems And Behaviors. *Journal of International Students*, 2(2), 158-164.
- Güçlü, N. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12).
- Gündüz, M. & Alakbarov, N. (2019). Analysis of Social Adjustment Factors of International Students in Turkey. *Journal of International Students*, 9(4), 1155-1171.

- Huntley, H.S. (1993). Adult International Students: Problems of Adjustment. *Eric Document Reproduction Service*, 355-886.
- Holloway, I. & Wheeler, S. (1996). *Qualitative Research for Nurses*. Oxford: Blackwell Science
- Houser, J. (2015). *Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence*. (3rd ed.). Burlington: Jones ve Bartlett Learning.
- Hsu, P. Y. (2003). An Assessment of Counseling Needs of International Students at University of Wisconsin-Stout. Masters of Science thesis, WI University of Wisconsin-Stout, Menomonie.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. & Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kondakçı, Y (2011). Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey. *High Education*, 62, 573-592.
- Krueger R.A. & Casey M.A. (2000) *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*, 3.Baskı, CA: Sage Publications.
- Lee, J.S., Koeske, G.F. & Sales, E. (2004). Social Support Buffering of Acculturative Stress: A Study of Mental Health Symptoms Among Korean International Students. *International Journal of Intercultural Relations*, 28, 399-414.
- Lin, M. (2012). Students of Different Minds: Bridging The Gaps of International Students Studying in The US. *US-China Education Review*. 3, 333-344.
- Merriam, S.B. & Tisdell, E.J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley & Sons.
- Oghenerhor, A.A. (2020). Homesickness Among International Students in Famagusta, North Cyprus. Yüksek Lisans Tezi, Eastern Mediterranean University, Gazimağusa, North Cyprus.
- Özcan, Z. (2019). Mülteci Öğrencilerin Kültürel Uyumları ile Dinî Başa Çıkmaları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(1), 127-147.
- Özoğlu, M., Gür, B., Coşkun İ. (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler, Ankara. Seta Yayınları.
- Özoğlu, M., Gür, B.S. & Coşkun, İ. (2015). Factors Influencing International Students’ Choice to Study in Turkey and Challenges They Experience in Turkey. *Research in Comparative & International Education*, 10(2), 223-237.
- Pargament, K.I. (2001). *The Psychology of Religion Coping: Theory, Research, Practice*. New York: The Guilford Press.
- Pargament, K.I. (2005). Acı ve Tatlı Dindarlığın ve Bedelleri Faydaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(1), 279-306.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods*, 3. Baskı. CA: Sage.

- Sağır, Z. (2018). Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı ve Din. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sağıroğlu, A.Z. (2016): Dünyada ve Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Trendleri, International Student Symposium Book, UDEF, İstanbul, Türkiye, 33-43.
- Saral, K. (2013). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Stresle Başa Çıkma Tarzları Eğitim Öğretim Yaşantılarında Stresle Başa Çıkma ve Sosyal Karşılaştırma Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Savaşan, F. (2015). Renkli Kampüsler. PESA Görüş Yazısı (2015, Şubat).
- Sherry, M., Thomas, P. & Chui, W.H. (2010). International Students: A Vulnerable Student Population. *High Education*, 60, 33–46.
- Snoubar, Y. (2015). Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sorunları ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, M. & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 44 (204), 88-113.
- Topal, F. & Tauscher, S. (2020). Uluslararası Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine İnceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(1), 309-344.
- Torun, B.U. & Bozkurt, E. (2019). Uluslararası Öğrencilerin Kültürleşme Stresi: Selçuk Üniversitesinde Okuyan Afrikalı Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama. *Selçuk İletişim Dergisi*, 12(1), 405-424.
- Ullah, R. (2019). How Voluntary Organisations Can Solve the Problems of International Students: Examples of Turkey İçinde Yardım, M., Karaaslan, F. ve Alkın, RC (Eds.), Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Olmak (ss.51-62).
- Wang, J. (2009). A Study of Resiliency Characteristics in the Adjustment of International Graduate Students at American Universities. *Journal of Studies in International Education*, 13(1), 22–45.
- Wenhua, H. & Zhe, Z. (2013). International Students’ Adjustment Problems At University: A Critical Literature Review. *Academic Research International*, 4(2), 400-406.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. & Savaşan, F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254.
- Yeh, C. J., & Inose, M. (2003). International Students’ Reported English Fluency, Social Support Satisfaction, and Social Connectedness as Predictors of Acculturative Stress. *Counselling Psychology Quarterly*, 16(1), 15–28.

- Yelken, C., Yazıcı, H. & Altun, F. (2020). YÖS ile Üniversiteye Yerleşen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Yardım Arama Davranışları. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(1), 27-37.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). (2022). Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (E.T.: 08.11.2022).